

## **Toelichting bij voorstel om te komen tot een (geassocieerd) lidmaatschap van de NGK in het Centrum voor Israëlstudies (CIS)**

### **Waarnemerschap vanuit TUU en Yachad (NGK)**

Het CIS stond in 2024-2026 open zowel voor het waarnemerschap van prof. dr. Jaap Dekker namens de TU Utrecht, in de hoop dat dit uitmondt in een lidmaatschap. Gelijktijdig werd dr. Jan-Henk Soepenbergh ontvangen als waarnemer namens stichting Yachad. Omdat het belang van de TU het theologisch onderzoek en -onderwijs betreft en Yachad primair een kerkelijke bedding voor haar werk en het gesprek over Israël zoekt, is niet voor een gezamenlijk waarnemerschap gekozen.

### **Participanten in het CIS**

Het CIS is opgericht vanuit de Gereformeerde Zendingsbond (GZB), het CGK deputaatschap voor Kerk & Israël en de CHE. Beide laatstgenoemde organen leveren elk twee bestuursleden voor het Algemeen Bestuur (AB). Voor de CHE zijn dat mr. Herman Oevermans en dr. Mart-Jan Paul. Voor de CGK zijn dat ds. Ton van der Wekken en ds. Aart Brons. Namens de GZB is Martijn van den Boogaart lid van het AB, evenals ds. Jacco Overeem als adviseur namens de afdeling Kerk&Israël van de PKN. Financieel draagt het GZB flink bij, evenals het CGK deputaatschap. De CHE kan financieel niet bijdragen, omdat zij volgens de wet geen publieke middelen mag besteden aan private instellingen. Wel neemt de CHE werkuren voor haar rekening in de Israël minor die mede vanuit het CIS wordt aangeboden. Het CIS heeft een directeur in dienst voor 0,6 fte (interim-directeur: Nico Belo) en een medewerker voor 0,6 fte (Jolanda van der Weele). Ook heeft het CIS een (luister)post van 1 fte in Israël, die namens het CIS nu door Geert de Korte wordt vervuld. Het dagelijks bestuur (DB) wordt gevormd door Nico Belo (voorzitter), de CIS directeur (tijdelijk vervanging), Dirk van der Bijl (penningmeester) en ds. Aart Brons (CGK).

### **Doelstelling CIS**

Het CIS omschrijft haar eigen doelstelling als luisteren, dienen en getuigen. Dit impliceert ook contact met Messiasbelijdende Joden en met Palestijnse christenen. Juist omdat het in het evangelie om verzoening draait hoopt het CIS aan verzoening bij te dragen. Binnen de eigen achterban – het orthodoxe deel van de kerken – richt het CIS zich primair op theologen, voorgangers en toerusters. Bij de jonge generatie van predikanten signaleert het CIS een verlegenheid als het om Israël gaat.

Het CIS verwoordt haar eigen doelstellingen als volgt:

#### **Luisteren, Dienen en Getuigen**

Een kerk zonder volk Israël bestaat niet, want wie Israël vergeet, zaagt de tak door waarop hij zelf zit (vergelijk Romeinen 11). Vanuit dit besef wil het CIS de Joods-christelijke ontmoeting op verschillende plekken en manieren stimuleren en bevorderen. Luisteren, dienen en getuigen vormen daarin de drie kernwoorden.

#### **Luisterpost Israël**

We willen luisteren naar wat Israël (in de breedste zin van het woord) ons te zeggen heeft.

Alleen dan kunnen we werkelijk ontdekken wat het betekent om met Israël verbonden te zijn. Geert de Korte MA woont en werkt in Jeruzalem namens het Centrum voor Israëlstudies. Het is zijn taak om voor de kerken een 'luisterpost' te zijn en deel te nemen aan de dialoog die in Israël plaatsvindt.

### **Diaconale Betrokkenheid**

Onze verbondenheid met Israël vraagt om een daadwerkelijke betrokkenheid op de nood van het land en de mensen. Samen met Deputaten Diaconaat van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de GZB zoekt het CIS naar manieren om diaconaal present te zijn.

### **Bewustwording Nederland**

Het CIS ziet het als haar opdracht in kerken blijvend aandacht te vragen voor de betekenis en de positie van het Joodse volk. Dat doet ze onder andere door het geven van lezingen en onderwijs, het organiseren van studiereizen en studiebijeenkomsten, het uitgeven van publicaties en door advies aan en overleg met kerkelijke organen.

### **Impressie van besprekpunten**

Om een indruk te geven van de zaken waarmee het CIS zich afgelopen twee jaar bezighield, hierbij een overzicht van de belangrijkste onderwerpen en ontwikkelingen in het CIS-werk:

- Actualisatie van het visiedocument van het CIS (zie **Over ons**)
- De instelling van een CIS-lectoraat aan de CHE
- Het Jesaja mail-project, **Joodse Bijbeluitleg** (incl. online ontmoeting met Dani Evers)
- Publicatie van een Bijbelverklaring op Matteüs met joodse en archeologische achtergronden (door M.J. Paul)
- Schechter cursus over de Tien Geboden
- Gesprek over PKN synode notitie 3.1 'Uw koninkrijk kome' - als pelgrims onderweg met Joden en Palestijnse christenen – bijdrage tot bezinning en heroriëntatie en handreiking voor gesprek
- De positie van Messiasbelijdende Joden
- Samenwerking en contract PKN en CIS wat betreft de luisterpost in Jeruzalem
- Verzoek tot samenwerking van werkgroep Dienst aan Israël VEG
- Brief van het Israëlberaad aan de Nederlandse universiteiten

In een open en constructieve sfeer werden bovengenoemde onderwerpen besproken. De verschillende CIS partners weten zich onderling verbonden in hun betrokkenheid op het Joodse volk, er is ruimte voor onderscheiden inbreng en accenten. Vanuit een wederzijdse luisterhouding wordt er een open gesprek met elkaar gevoerd. Er bleek genoeg ruimte voor kritische reflectie.

### **Expertise CIS**

Het CIS heeft inmiddels een schat aan ervaring en documentatie opgebouwd, faciliteert theologische doordenking zonder zich tot politieke standpunten te laten verleiden, onderhoudt waardevolle contacten met Joodse instellingen en zoekt ook in de Bijbeluitleg het gesprek vanuit een oprechte luisterhouding. Dat het CIS niet aan één kerkverband verbonden is en een brede confessionele achterban heeft, betekent dat er binnen een bepaalde bandbreedte ook ruimte is om verschillende accenten te leggen.

## CIS Lectoraat

Per 13 juni 2025 heeft het CIS een lectoraat aan de CHE voor 0,4 fte (Marco Rotman) gedurende vijf jaar met als focus 'Het Joodse karakter van het Nieuwe Testament en de Joods-christelijke ontmoeting'. Hiervoor zijn fondsen geworven, o.a. bij verwante organisaties die onderling echter heel verschillend zijn. De motivatie voor de instelling van dit lectoraat komt voort uit de wens om iets meer te doen dan alleen steeds verder te studeren. Ook wil het CIS iets doen tegen het groeiend antisemitisme in de samenleving.

## Perspublicaties

Om christenen van dienst te zijn heeft Geert de Korte als CIS Israël werker na 7 oktober 2023 verschillende blogs en artikelen gepubliceerd die via de website van het CIS beschikbaar zijn en een indruk geven van de genuanceerde opstelling die het CIS probeert in te nemen. De meest recente zijn:

'Een geestelijke strijd?!', column website CIS, 7 februari 2025 ([Een geestelijke strijd?!](#))

'Bruggen van licht' (1), *De Waarheidsvriend*, 8 mei 2025 (lessen voor de kerk in Nederland vanuit een iftar in Israël) ([Bruggen van licht](#))

'Bruggen van licht in de gemeente' (2), *De Waarheidsvriend*, 29 mei 2025 (De Rooms-Katholieke Kerk en het conflict) ([Bruggen van licht](#))

## Besluit Landelijke Vergadering NGK 2014

Binnen de NGK ontbreekt tot nu een deputaatschap of commissie die zich op de relatie van onze kerken met Israël bezint. Vanwege verschil in theologische opvattingen – van een in de traditie geworteld vervangingsdenken tot de verwachting van een literalistische vervulling van bijbelse profetieën – en de vrees voor interne polarisatie is men in beide bloedgroepen van ons kerkverband (de oude NGK en de GKV) altijd huiverig geweest om zich als kerkverband uit te spreken. Een concreet voorstel om lid te worden van het CIS is binnen de oude NGK in een recent verleden zelfs nog expliciet afgewezen.

De Landelijke Vergadering (LV) van de NGK in Zeewolde 2014 besloot 'te gaan zoeken naar wegen om als kerkverband de betrokkenheid bij en op Israël gestalte te geven', maar verwierp vervolgens op het voorstel om een commissie te benoemen om onderzoek te doen naar mogelijke participatie in het CIS of stichting Yachad. Als belangrijkste argument werd de geringe omvang van de toenmalige NGK en haar beperkte traditie op dit gebied aangedragen. Het leek beter 'om zoveel mogelijk samen op te trekken met kerken die dicht bij ons staan en aan te sluiten bij het goede werk dat op dit vlak wordt verricht.' (LV Zeewolde, 11 april 2014 [Notulen en geluidsopnames - Google Drive](#)). Vervolgens deden enkele afgevaardigden het voorstel om dan gelijk tot participatie in het CIS te besluiten ([01.06.03 Voorstel invulling betrokkenheid Israël.pdf - Google Drive](#)) en motiveerde de keuze voor het CIS als volgt:

*'Naar ons oordeel geeft het CIS op een evenwichtige manier invulling aan de verbondenheid van gereformeerde kerken en christenen met Israël. Het geeft zich niet over aan speculatieve interpretaties van Oudtestamentische profetieën, maar baseert zich hoofdzakelijk op Paulus' onderwijs in Rom. 9-11. Het gaat uit van een sterke verbondenheid met het Joodse volk, maar staat niet kritiekloos tegenover de Israëlische regeringspolitiek en heeft oog voor de Palestijnse kant van het conflict in het Midden-Oosten. Ook heeft het CIS expliciet aandacht voor de vaak vergeten Messiasbelijdende Joden.'*

Dit voorstel haalde het destijds niet (LV Zeewolde, 28 maart 2015), waardoor het eerder genoemde besluit van de LV om 'te gaan zoeken naar wegen om als kerkverband de betrokkenheid bij en op Israël gestalte te geven' geen concrete uitwerking heeft gekregen. Uit navraag is mij gebleken dat het bestuur van Yachad in het verleden wel eens heeft overwogen om aan de generale synode van de voormalige GKV kerken voor te stellen om in het CIS te participeren, maar tot een concreet voorstel ter synode is het pas na de hereniging gekomen.

#### **Synode NGK Deventer 2024**

Samen met NGK Ommen heeft Yachad de laatstgehouden NGK synode van Deventer voorgesteld om als kerkverband in het CIS te participeren. De synode verklaarde dit voorstel op kerkrechtelijke gronden niet ontvankelijk, omdat een dergelijk voorstel gesteund moet worden door tenminste 7 plaatselijke kerken of één regio.

#### **Theologische bezinning TUU**

Theologisch hebben de ontwikkelingen niet stilgestaan. Ook binnen het onderwijs aan TU Utrecht wordt meer dan vroeger aandacht gegeven aan de Joodse context van het Nieuwe Testament. Onderzoeksgroep Biblical Exegesis and Systematic Theology (BEST) heeft enkele jaren geleden een conferentie georganiseerd over de hermeneutische uitdaging waarvoor het bestaan van Israël de theologie en kerken vandaag stelt. Een academische publicatie zal naar verwachting in 2026 het licht zien. Wijlen dr. Henk de Jong, eredocent van de TU, heeft zich zelf altijd intensief met de thematiek van Israël beziggehouden, maar zijn denken en uitspraken werden in het in 2023 gehouden herdenkingsymposium en de daarmee verbonden publicatie kritisch bevraagd (zie [Christus in het Oude Testament | Buijten & Schipperheijn](#)). Ook het PhD onderzoek dat met de Henk de Jong-leerstoel verbonden is, reflecteert kritisch op de vraag naar de plaats van Israël binnen heilshistorische modellen van Schriftuitleg. De Theologische Universiteit participeert daarmee reeds op bescheiden schaal in de theologische bezinning op Israël.

#### **Toenemende urgentie**

De urgentie van deze bezinning is met de jaren steeds groter geworden, nu Israël politiek opnieuw in het brandpunt van de aandacht staat, antisemitisme in Europa toeneemt en de polarisatie rond Israël in de samenleving de kerken niet voorbij gaat. Bovendien voelen veel predikanten zich niet alleen praktisch maar ook theologisch verlegen met alle vragen die rond Israël spelen en is er in de media soms sprake van grote onkunde ten aanzien van godsdienstige en theologische achtergronden van maatschappelijke en politieke ontwikkelingen.

#### **Mogelijkheid van geassocieerd lidmaatschap voor NGK**

In haar vergadering van 19 september 2025 heeft het CIS bestuur besloten een 'geassocieerd lidmaatschap' in te stellen als tussenstap richting een lidmaatschap als kernpartner waarvoor een statutenwijziging nodig zou zijn. Een geassocieerd lidmaatschap betekent: geen formele bestuursbevoegdheid, wel adviesrecht en deelname aan inhoudelijke agendapunten van bestuursvergaderingen alsmede aan thematische werkgroepen, reizen of publicaties.

**Adhesie vanuit de TUU**

Vanuit de Theologische Universiteit Utrecht wordt adhesie betuigd aan het voorstel op de synode om te onderzoeken of de NGK als kerken kunnen participeren in het CIS.

De TU spreekt uit:

“adhesie te betuigen aan kerken die zich, op initiatief van Yachad, via de kerkelijke weg tot de NGK synode zouden willen richten met het verzoek om als kerkverband in het CIS te gaan participeren, maar vanwege haar positie als onderwijsinstelling daarin zelf geen actie te ondernemen. “

( Met dank aan CIS waarnemer prof. dr. Jaap Dekker voor zijn overzicht van het werk van CIS, waaruit voor dit document is geput)